

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XXVIII. De vtroque disputationis genere Auctoris sententia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

quoque instrumento vrentis credendum est præcipuam esse sedem.

EORVM DEM DE PRIMA
neruorum origine altercatio.

CAPVT XXVII.

N altero quoque capite, quod de prima est neruorum origine, ijdem illi, philosophiæ vnus, alter medicinæ principes, non minus serio altercantur.

Aristotelis opinio.

Qui enim ab vno principe membro corde totam animalium vitam administrari voluit; ab eodem non arterias modo & venas, sed neruus item creditur proficisci. Primum quoniam complures in eius sinibus neruuli conspiciuntur, qui velut aliorum radices esse videntur. quod si aduersarius respondeat minimè efficax esse argumentum, ut respondet in 1. de decretis lib. cap. 8. propterea quod eodem ostenderetur manum aut pedem, aut aliam quampiam partem, quæ magnopere neruosa sit, principium esse neruorum: cogitare debet has omnes partes posteriores esse; Cor autem primum omnium formari; vel etiam ipsomet consentiente priusquam formetur cerebrum. Et ideo si in corde sint nerui, non potuisse illos aliundè adduci, sed ab hoc potius primo membro ad cætera omnia deriuari. Alterum argumentum fuit; quod arteria, quam ex corde orti certum est, neruosa est atque illius postrema neruo profus constant: quippe quæ nullo intus cano distinguantur; sed solida planè sint & corpulenta; atque ad neruorum modum tendantur.

3. Tertium ac postremum illud fuisse videtur, quod antea quoque propositum fuit. Vnum enim omnium principium esse oportet, in medio animalis constitutum; ut facultatum, sic instrumentorum, quibus ea ad suum opus exequendum vtuntur. Quare vt cum vitali facultate arteria, cum altrice vena, ita cum sentiente & mouente neruus ex eodem illo membro prodire debet.

Galenus opinio.

Qui vero tribus principibus vitæ nostræ totius administrationem commisit, ex corde arterias, ex iecore venas, & ex cerebro neruus progigni contendit. Primum namque dum nerui dissectionem facimus cum ex triplici substantia cõstare animaduertimus: media quadam & intima cerebri substantiæ prorsus simili; exterioribusque duabus, quarum alteram ex tenui, alteram ex dura cerebri continentibus membranis exoriri conspiciamus. Deindè magna profus neruorum copia erumpit ex cerebro: dumque omnes, quotquot in vniuerso corpore continentur, diligenter perquirimus; cernimus omnes aut ex cerebro proficisci; aut ex spinali medulla, quæ cerebri propago quæpiam est. Neque vllus omninò est musculus, cui ab horum altero principio non inferatur neruus. A corde autem nullus deducitur. Immo ipsum à cerebro accipit neruum. Siquidem à sexto eorum pari, qui ex cerebro statim producuntur, complures progerminationes fiunt, quæ tû ad iecur, ventriculos, & intestina cætera; tû ad cor descendunt. Quibus ea, quæ ad intestina procurunt, cum alijs quibusdam permisceantur,

quæ à spina procedunt. Cæterum neque vllus est in corde neruus. Nam & si neruosa nonnullæ discriminationes; & membranatum, quæ cordis orificijs adiacent, fines reperiantur; eas tamen nondum esse neruos intelligitur ex vlu; quo maximè instrumenta dignoscuntur. Nò enim sensum aut motum voluntarium tribuunt, quemadmodum cæteris partibus nerui; sed velut copulæ membranas illas cum corde coniungunt. Accedunt nerui illi, qui laryngis musculis inferuntur: quos à corde deduci non posse cuius manifestum erit, quin corporum dissectionibus fuerit vel mediocriter exercitatus. Tûm verò complura sunt animalia, quæ etsi cor non habeant, cum tamen sensu motuque potiantur, neruos ea habere necesse est. Denique inciso aut ligato neruo, pars ea, quæ superior est & cum cerebro copulata, nil patitur detrimenti; sed optimè sentit & mouetur; propterea quod cum suo principio coniuncta sit. Quæ autem inferior est tanquam ab eo separata, sensu omni & motu priuatur. Omnes igitur tum sentientes tum mouentes nerui principium habent à cerebro si enim à corde, nihil indè profectò eorum operatio læderetur.

DE VTROQUE DISPVTATIONIS
genere propria auctoris
sententia.

CAPVT XXVIII.

Tâ propemodum duo præcipua philosophiæ ac medicinæ lumina disputant. Quorum pugnam spectasse non solum iucundum fuerit, sed & fructuosum: cum optimis vtrinque armis & fortissimis ducibus pugnatum sit.

Sed ego in priori conflictu Aristoteli victoriæ palmam adiudico. Quod melioribus omninò & firmitioribus rationibus in ea causâ principatum cordis tueatur. Iisdemque argumentis, quibus antea demonstratum est membrum illud nutritionis principem esse, atque illi iecur in ea operatione famulari; conficitur etiam nunc primum esse sensus & motus principium; cuius veluti famulus & minister sit cerebrum. Nam vt mittam omnium maximis ac profus incredibiles esse dolores cordis; membrumque illud perpetuo ac vehementi motu per omnem vitam agitari. Si vnum oportet esse in animali supremum principem, is tanè fuerit membrum omnium calidissimum, vbi calore geruntur omnia. Neque potest esse iecur, neque cerebrum; adde etiam neque testes, quibus gignendi principatum inesse Galenus existimauit. Quoniam vnâ quidem aliquam actionem habent horum singula membra; iecur nutritionem, cerebrum sensum & motum, testes procreationem: at ad cæteras nec ipsa quidpiam conferant, nec exequentibus alijs aut imperant aut opitulantur. Solû cor eiusmodi est; quod etiam nullû eorum operû particulariû immediatè exequatur, propterea quod nec principis deceat dignitatè, nec verò omnibus immediatè adesse queat. In spiritus tamen generatione, velut generalis ad omnia instrumenta, versatur omni tempore: eòque, ad iecur, ad cerebrum, ad testes, & omninò ad corporis

Prima sententia patet.

corporis partes vniuersas distributo adest omnibus & dū omnibus vim addit, qua singula opus suū absoluat, per vicaria & substituta membra verē ipsū omnia administrare dicitur. Cū enim tam aperte aliorū à corde pendentia & huius in illa omnia dominatus appareat, negare non possum hoc vinum esse mēbrum principem, primum ac precipuum animæ cūctarūque eius virtutum domicilium. Illi vt famulatur iecur, dū calore ab eo deriuato sanguinem illi preparat vt materiam, ex qua tum vitale spiritū tū nutritionem totam absoluat. Et testes, dum spiritū & calorē ab eodē principio accipiunt, vnde semen ad gignendū perficiūt. Ita sanē cerebrū cūcti ministrare iudicatur, dū eodem calore & spiritū, velut principis potestate, suscipio sensum & motū exequitur. Cerebrū tamen concedā esse inter omnes cordis famulos & quasi proreges precipuū ac præstantissimū: cui optima & nobilissima administratio cōmissa sit, sensus inquam cognitio, & qui eam comitatur motus.

Ex aduersario argumta.

Duo autem apud aduersariū reperio, quę etiam atque etiam considerari postulo; vt quantū veritas ex vna parte; & ex altera obstinat^o ac pertinax animus possint, intelligatur. Alterum est in 8. lib. li. de vsu partū cap. 2. & 4. Alterum in 7. de Hippocratis & Platonis decretis ca. 3. In priore namq. loco animalia permulta, vt caneros & alia molli crusta intecta, fatetur carere capite: quibus particula illa, quę sensus & motus dux est, in thorace locata sit. At cuius nam particula locus & thorax, nisi cordis aut ei⁹, quę cordi analogā existat? Cor igitur aut analogū, sensus & motus principū est. Quod si non cerebro aut cordi potius, analogum appellari vlit id, quod ibi continetur; propterea quod hac voce vt Aristoteles confueuerit: indignabundē nimis & fastidiosē agit, neque vt veritatis amatorē decet. Dum verō parte eam affirmat eandē ipsam esse cerebrū substantiā & naturā, quę nobis est in capite: sed in illis *ἐξ ὀφθαλμοῦ*, hoc est cerebrum dici nō posse, quod non cōtinetur in capite: obstinatū planē ac pertinacem animū ostendit, qui risum potius lectori mouere, quā cordis principatū fateri voluerit. Quis enim cerebrū legens in thorace situm esse, teneat risum? Quis caput nesciat propter cerebrū fabricatum esse thoracē propter cor aut id quod in exangibus cordi respōdet: Si cerebrū in thorace locatū, vbi exili cordi aut analogo domicilium?

In posteriori autem loco apertis verbis affirmat spiritum esse primū ac precipuum animæ instrumentum. Et idē est offe mēbranaque extractis videtur cerebrū aut etiā scindatur frustratimue auferatur totū; minime tamen animal sensū motūq. priuari, nisi ad sinum aliquem vulnus penetrauerit. Tunc enim exinanito spiritū; pereunt statim motus & sensus; quoad rursus collectus restituitur, Ex quibus verbis duo intelliguntur.

Vitalis & animalis spiritus eiusdem nature.

Alterum, si spiritus est primā animæ sedē membrorumq. principem sensus omnis ac motus originem esse cor, quod spiritus opifex est & distributor. Neque enim responderi potest vitalē quidem spiritū in corde gigni, sed animalis, qui sensū & motū exequitur, architectū esse cerebrū. Quoniam nec ratio vlla suadet, nec Galenus ipse aperte vsquam asseruit spiritū hūc naturā & substantiā à priore distingui: tamen nescio quam cōtionem sapi⁹ prædicet, quę verius refrigeratio diceretur. Quod si accidere solum differat, vt à me antea de-

monstratū est; illud ipsū mēbrum, quod vitalis spiritus parens est, animalis quoq. quoad substantiam eius auctor fuerit & procreator. Non enim diuerso nomine idē appellatur, quia diuersam substantiā habeat: sed animalis propterea dicitur, quod animalibus fūctionibus famuletur. Alioqui spiritus idem à corde ad iecur & testes descēdit & ascēdit ad caput; & omnino dū singulas corporis percurrit partes; aliquam in singulis alterationem ac mutationem subit; vnde plurimas spiritus species nominare oporteret. Sed in iecore ac testibus aut nomen nō mutat, quod illorum actiones generis eiusdem sint: aut si naturalis appelleretur non à substantiæ mutatione, sed à naturalibus planē functionibus, quas exequitur, nomen accipiet. In cerebro autem aliam omnino appellationem habet; quoniam diuersi generis actionibus adhibetur.

Alterum, si non concisa & detracta cerebri substantia, sed sinibus eius contento spiritu exinanito pereunt sensus & motus, non igitur in cerebri substantia, sed in spiritu sentiendi vis inest & mouendi: neque sensus & motus princeps & auctor est cerebrum, quod vtriusque operationis facultatem spiritui tribuat; sed contra potius vtraque à spiritu tribuitur cerebro earumque principium aut spiritus ipse est, aut illud potius membrum, à quo is tanquam illius virtus transmissus est.

Quomodo autem illud, quod idem auctor vt principatum cerebro tueretur, statim subiunxit: In ipso cerebri corpore habitaculum animæ esse, constare cum eo possit, quod dixerat, cerebri corpus non esse sensus, & motus principium, neque detractum animali damnum vllum adferre nec sensū motūque priuare, ego quidem non video; sed magnopere cupio considerare lectorē. Atque illud solum addo, secūs omnino rem habere in corde. Nam si vel minimum scindatur aut vulneretur, non solum sensus & motus cessant, sed vita omnis extinguitur. Quod manifestē ostendit hoc demum principem membrum esse, primamque animæ sedem ac facultatum omnium perennem fontem: quo læso contabescunt statim & pereunt omnia. Hoc verō illud aduersarij testimonium confirmabit, quod extat in cap. 3. lib. 6. de Decretis. Solum enim cor ex visceribus omnibus exemptum naturalem suam functionem & motum seruare fatetur: quippe quod & sibi met ipsi & alijs omnibus agitationis origo sit. Nam si ita est, cor igitur à nullo alio membro pendet, sed sibi sufficiens est ad viuendum & operandum. Reliqua verō omnia ab illo pendunt; vimque accipiunt, qua & viuunt & operentur. Quod nihil aliud est, quā esse principem membrum, vitę, sensus, & motus principium ac fontem.

In posteriori autem congressu, in quo de nexuorum origine certatum est, has causas superiores fuisse Galenum; eosque ex cerebro nasci, pronuntio. Primum quoniam hæc res non tam rationibus & argumentis, quā sensuum indicio decernenda est. Dum autem neruos inspicio, verum esse deprehendo id, quod proponebat Galenus, illorum substantiam cerebro prorsus similem esse; atque vt cerebrum, ex triplici parte constare, vna interna ex ipso producta, & exterioribus duabus à meninge duplici. Deinde quod manifestē videant

Altera similitudo sive pars.

neruos omnes ab eodem illo membro spinæq. medulla primùm nasci ac per totum corpus dispergi, vel etiam ad cor soboleam quandam deduci illius nerui, qui à sexto pari in viscera plura distribuitur. Ac principio quidem molliores esse, velut sue origini propinquiores: post autem longius progressos duriores & sicciore eudere: neruolque omnes, qui continentur in corpore, coniungi & continuari cum cerebro ibique tandem desinere: Nō enim quod in venis cernitur, hoc idem in neruis euenit. In venis vbi ventum est ad iecur, vnuquisque magnum illum Causæ truncum animaduertit non ibi absolui, sed integrum peruadere totum iecur & ad cor vsq. progredi. At vbi ad cerebrum neruos reduxeris non est quo progrediaris ulterius. Neque illi substantiam subeunt cerebri, vt ad cor attingant: neq. is, qui à corde dicitur ad cerebrum mitti, per cerebrum trāsit, vt ad alia membra multiplicatas disseminetur: ad cerebri superficiem terminatur. Et in corde quidem arteriarum & venarum conspicuum ac manifestum vtrinque exortum & quasi radicem ac truncum intuemur: at neruus vnde prodeat omninō non apparet.

Hæc sunt, quæ me in hac causa ad cerebri Galenique partes trahunt, coguntque ab Aristotele deficere. Quæ præsertim tantopere veritatis amatorem repetio, vt in primo de moribus ad Nicomachum cap. 6. non solum nos velit eam amicis anteponeere, sed ea cognita nostra etiam confutare. Neque verò quidquam hoc principatui cordis obesse: duasque hæc nostræ sententiæ partes optimè cōstare; quarum altera sensus & motus principium cordi adiuicatur est, altera neruorum origo in cerebro collocata; proximū caput ostendet.

DE MODO ARGUMENTA
diluuntur.

CAPVT XXIX.

Galenus
argumenta.

Rgō ne prior sententiæ pars nutare cogatur, immō firmior multo & certior euadat; Galeni argumenta diluenda sunt, quibus sensus & motus principatum à corde ad cerebrum se traducturum sperauit.

Omnium, inquit, sensuum organa propè cerebrum, non propè cor disposita sunt. Ita sanè. Sed musculi, qui motum exequuntur, circa cor potius, quam circa cerebrum collocati reperiuntur. In capite enim & facie insunt per pauci, si eum reliquo corpore comparantur. Deinde vt Aristotelem prætermittam propositionem illam negaturum, qui in libro de sensu & sensibili cap. 2. & lib. 2. de partibus animalium cap. 10. tactū & gustatum iuxta cor esse affirmauit, tres reliquos sensus cerebro propinquiores propter censoriorū naturam. Meminisse nos oportet regiē illius ac suprēmę dignitatis, quā antea sepius dixi; nec posse nec debere omnibus regi adesse partibus & munera cuncta immediate obire regi. Sed proreges & vicarios sibi ministros substituere, singulisque operibus singulos præficere. Quare vt ad gignendum sanguinē iecur & ad procreandū testes, ita ad tribuendum sensum & motū cerebrum sibi mēbrum illud princeps delegit. Atq. ad illa omnia misit, tum venas ad nutriendum, tum arterias ad calorem

Cur sensus
organa pro-
pè cerebri.

A & spiritū deferendū tanquam principis potestatem, qua cōmissam sibi prouinciā gubernet. Idē sensuum organa propè cerebrum velut immediatum & proximū administratum esse debuerūt. Illud accessit præterea, quod spiritus, per quem omnis fit operatio, dū egreditur ex corde, immodicè calidus est; nec ad sensum & motum accommodatus? Sed à frigidiorē mēbro antea tēperandus atq. tum demū ad operatiōnū organa distribuendus. Membrum hoc cerebrum est: propterea circa illud potissimum organa dispensata. Eoque magis, quod neruos illos, per quos is spiritus transmitti & sensus fieri debuit, molles esse oportuit, & idē extendi longius non potuerunt.

B Hæc ipsa fuerunt causæ, cur non à corde, sed à cerebro nerui ad organa tum sentiendi, tum mouendi, producerentur. Quoniam vt neruus harum duntaxat animalium operationum, quæ temperato vtuntur spiritui, instrumentū est: ita non nisi ab eo mēbro produci debuit, in quo tēperatus eiusmodi spiritus continetur. Quod Aristotelem vrgeret magnopere; qui neruos ex corde oriri voluit, quorsum enim orientatur, aut quæ necessitas tot valis mēbrum illud onerandi. Cū satis animali toti prouisum esset, si per arterias abunde spiritus ad cerebrum mitteretur, indēq. extrēderentur nerui, quibus tēperatio mox susceptus dispēretur. Quoniā tamen hic spiritus cordis est & à cerebro vix accidente mutatus; tota vis operandi tribuenda est cordi, tanquam agenti principi: non cerebro, quod secundarium est & veluti principis famulus. Sed cū antea dictum sit, cerebrum inter omnes cordis famulos præcipuum esse ac nobilissimum optimēq. præfectum prouinciā: minime mirum est, si hoc præ cæteris habet, vt non modò cōmissum sibi munus obeat, quemadmodum iecur quoque & testes; sed instrumētū quoque genus quoddā producat, quo virtutem acceptam transmittat. Iecur & testes tunc arterias ceu vasa, quibus spiritus continetur, à corde suscipiūt.

D Cerebrum accipit spiritum, sed illius fundēdi vasa suppeditat. Neque tamen quidquam propterea principatus cordis minuitur. Quia primū ac præcipuum instrumentum, penes quod agēdi virtus, Galeno ipso consentiente, spiritus est: neruus autem secundarium & vt vas virtutem continens ac distribuēs. quamuis enim spiritus is à cerebro fuerit frigoris gradibus aliquot admixtis temperatus: cū tamen non per gradus frigoris, sed per eos, qui caloris sunt, operetur; cordi, non cerebro, tota tribuitur operatio. His tertium postremò accedit instrumenti genus, quod partis cuiusque propriū est, per quod anima sensus & motus actionē pmit: vt oculi pupilla, auris mēbrana, & eiusmodi alia, quæ idcirco cēforia vocātur, atq. in motu volūtario musculus. Et enim hæc sentiūt aut mouēt; spiritus vim vtriusque operatiōnis tribuit, neruus eam continet, & ad membra quæque comportat.

E Quæ omnia si probè fuerint percepta, explicatiōne quoq. dabūt eius, quod in altero argumētō queritur, quā ob causā factū fuerit cerebrū in eaq. corporis parte collocatum. Ea namque fuit causa, vt cordi in sensu & motu administrandis famularetur, tum calorem spiritus temperando, & idē frigidū factum fuit & cauernosum pluribus sinibus distinctum, quibus spiritum frigore mox temperandum contineret, & solis sanguine præditis animalibus, quæ calidiora sunt, appositum.

Cur nerui ex
cerebro pro-
duci.

Cur cerebri
factū ex
ibi
positum.

Tum